

Ujlaki ur sziveskedett makkot is küldeni a mult ősön, melyet el is vetettünk.

Még igen számos válfajnak, változványnak és kereszteződés által létrejött alakoknak is kell előfordulni hazánkban, melynek előhegyei és dombos vidékei a nagy bennlapály széleivel együtt az évek ezrei óta különböző tölgyfajoknak szolgáltak versenytérül a létérti küzdelemben.

Nyujsatok tehát segédkezet hazánk erdészei, szaktársaink, hogy honunk tölgyfajai és fajtái végre ismerve legyenek! Hogy felderítsük a homályt, mely a tudomány e terét beburkolja. Nektek kell e térnek minden zugát felkutatni, hogy a növénytan szakférfiainak kalauzképen szolgálhassatok! Ki tudja, mely haszon fog háramlani a válfajok ismeretéből a gyakorlatra is!

A vörös virágu erdei fenyő. (*Pinus sylvestris* L. var. *rubra* Borkh.)

Az „Erdészeti Lapok“ mult évi folyamának VIII. füzetében Illés Nándor ur emlékezett meg az erdei fenyőnek egy oly válfajáról, melynek hímvirága vörös és fája, legalább színre nézve, nagyon hasonlít a vörös fenyő fájához, megemlítvén egyszersmind, hogy az erdei fenyő fája gyakran hasonlít a vörös fenyőéhez és a fakereskedők által kiváló tulajdonságai miatt örömmel fogadtatik s egyszersmind felhívja hazai erdészeti közönségünket annak megfigyelésére, vajjon a vörös virágu fának mindig vörös-e a fája is. A felhívásnak most van alkalom megfelelni, a mennyiben az erdei fenyő viritási ideje a déli vidékeken ugyan márczius végétől április elejéig tart, de az északi vidékeken május végétől június elejéig tart. Hogy azonban az egyesek megfigyelése

pontosabb lehessen, nem vélek fölösleges dolgot mivelní, a midón a *Pinus rubráról* egyet-mást felemlíték.

Hogy az erdeifenyő erdőkben találhatni vörös hímvirággal bíró egyedeket s hogy az ezen erdőkől kivágott törzsek közt vörösfajuak is vannak, már rég ismeretes volt a növénybuvárok közt, hisz már a mult század vége felé nevezte ezen egyedeket Borkhausen külön névvel, s nyomát találjuk minden későbbi növénytani író- s buvárnál.

Az irodalomban azonban igen sokáig megoszoltak a vélemények azon kérdés fölött, vajjon a *Pinus rubra* külön faj-e, vagy csak a *Pinus sylvestris*nek válfaja. S míg Schultes „Oesterreichs Flora“ (1814.) czimü művében külön fajként írja le, addig mások mint Willkomm, Nördlinger, Antoine, Endlicher, Koch, Lindley csak a *Pinus sylvestris* válfajának tekintik. Ismét némelyek, mint Bechstein, Willkomm a *Pinus scotica* W. s a *Pinus rigens* Desf. tartják identikusnak; mások ellenben, mint Antoine, attól eltérőnek mondják; Nördlinger végre csak féleségnek tartja s megjegyzi „neben einem Baume von schönster Beschaffenheit seines Rothholzes kann ein anderer stehen, in dem es sehr ungleich oder sparsam entwickelt ist“. (Nördlinger Deutsche Forstbotanik. 375. l.) Az irodalomban a *P. rubra* előfordul más szerzők nevével is, csakhogy ezek *P. rubrája* a Borkhausen rubrájától egészen külön álló, és ezzel nem tévesztendő össze, nevezetesen a *Pinus rubra* Mill. (*P. sylvestris* L.), a *P. rubra* Mchx. (*P. resinosa* Solander; gyantás fenyő, E. Amerika), *P. rubra* Sieb. (*Pinus Massoni* Lamb. China) és a *P. rubra* Lamb. (E. Amerika).

A hazánkban teendő megfigyelések feladata volna most az is, vajjon a nevezett buvárok közül melyiknek véleménye volna elfogadható.

Ez ideig ugyanis a jelesebb buvárok véleményét elfogadva, a *P. rubra*-t Borkh. (vörös erdei fenyő) csak a *P. sylvestris*

L. egyik válfajául kell tekintenünk, még pedig oly válfajnak, a mely a *P. scotica* W. és a *P. rigensis* Desf. és a *P. rubra* Mill.-től eltér. A *P. scotica* W. nem egyéb, mint a Skótiában tenyésző erdei fenyő és a *P. rigensis* Desf. a Livlandban tenyésző erdei fenyő, neveik akként maradtak meg az irodalomban, hogy az erdei fenyőmagok nagyobbára Skótiából és a Riga szigetének közvetítése folytán Livlandból szereztettek be. (Karl Koch Dendrologie 274 l.) A *Pinus rubra* Mill. pedig 1759-ben lett ismertette s ugyancsak Koch véleménye szerint nem egyéb, mint a *P. sylvestris* L., mely még 1753-ban, tehát előbb lett ismertette. Igaz ugyan, hogy a legelőször Borkhausennél (Handb. der Forstbot. und Forsttech. I. 421. l.) ismertetett *P. rubra* gyakran lett a *P. rubra* Mill. név alatt ismertette (Schultes Oesterreichs Flora), sőt még Willkomm is (Forstl. Flora 161 l.) azzal tartja identikusnak.

A *P. sylvestris* L. var. *rubra* Borkh. következő jellegek által válik felismerhetővé s különbözik a *P. sylvestris* L. fajtól.

Leveli párosak, szélesebbek s rövidebbek mint a *P. sylvestris*-nél, de a tobozoknál hosszabbak, kékes-szürke zöldek; kéreg vereses, majdnem sima és hosszukás szabálytalan cserpekben (kéregripacs) válik le; rügyek világosveresek, portartók (hímvirág) vörösek, nővirágok és tobozok 4—5-ével örvösen állnak; tobozok vastagabbak, kicsinyek, kúp alakúak, kevésbé hegyesek. Köldök (apophysis) loboridomu 4 éles barázdával. Rövid ágak pikkelylevelei vörösek. Ágak vízszintesen terjednek el. Fája vöröses vagy vörös, a geszt mindég vörös. Magas, tekintélyes fává nő. Növekvése gyors s már júniusban teljes hajtásai vannak.

Schultes (Oester. Flora 1814.) szerint előjön az északi osztrák tartományokban, mint Magyarországon (sic!), Galicziában. Virít május végén és június elején.

A *Pinus rubra* Borkh. válfaj leginkább a nála uralkodó vörös szín által tér el a *P. sylvestris*től. Kérdés, vajjon ezen vörös színt most a tenyészviszonyok hozták-e létre, vagy pedig a válfaj a *Pinus sylvestris* és a *Larix europaea* keresztezéséből származott legyen. Ez mindenesetre oly kérdés, melyet csak a kísérlet s a huzamos megfigyelés dönthet el.

Miután a fentebbiekből tudjuk, hogy számos előnnyel dicsekedik a *P. rubra* az erdei- és vörösfenyő fölött, melyekkel együtt gyakran kerülhet piacra, érdekünkben áll azt tudni, vajjon hazánkban előfordul-e tényleg, s ha igen, vajjon megfelel-e az irodalomban ismert jó tulajdonságainak. Előnyei nevezetesen a következők: 1. kevésbé igényes, mint a vörösfenyő, 2. gyorsabb növésű mindkettőnél, 3. fája a *P. sylvestris*nél valószínűleg értékesebb. Ha tehát ily előnyökkel bíró egyedekre találunk hazánkban, úgy bizonyára a legmelegebben kell azok tenyésztését s elterjesztését felkarolnunk.

A megfigyelések megtételére az idő itt van, s azok megtétele nem sok fáradsággal jár, mert nem kell egyebet tenni, mint az erdei fenyőállapot virágzaskor átvizsgálni, a netalán talált vörös virágu s a többi jellegeknek is megfelelő példányokat megjegyezni s a fatest színéről s tulajdonságairól meggyőződést szerezni. Megjegyzem azonban, hogy a *P. sylvestris* L. is igen gyakran a virágzás megindultakor vörös himvirággal bír, mely vörös szín azonban porzáskor sárga lesz.

Itt az ideje, hogy hazai erdészeti közegeink e téren is mutassák meg, hogy teljesen a kor színvonalán állunk s megértjük úgy a tudomány érdekeit is, mint gyakorlati érdekeinket. *)

Diets Sándor.

*) Felkérjük t. társainkat ez irányu megfigyeléseik eredményének szives közlésére. Sz.